

JUGEND
ERINNERT
YOUNG PEOPLE
REMEMBER

Past2Present4Future nastavna jedinica: dokumentarni video

Autor: dr.sc. Maja Nenadović

Prijevod: Franjo Jurkin

Projektni partneri:

Otvorena komunikacija
Srbija

Kreisau-Initiative

Kreisau Initiative e.V.
Njemačka

Hrvatska edukacijska i
razvojna mreža za evoluciju
sporazumijevanja - HERMES
Hrvatska

Mreža Zapadnog
Balkana
Bosnia i Hercegovina

Realizacija projekta P2P4F bila je
moguća zahvaljujući
velikodušnom pokroviteljstvu
donatora:

Federal Foreign Office

Past2Present4Future

O projektu

Past2Present4Future ("P2P4F") je projektna inicijativa za osnaživanje kulture sjećanja mladih u zemljama četiriju partnerskih organizacija: Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Njemačkoj i Srbiji. Tijekom 2020. i 2021. godine na projektu su sudjelovali mladi iz navedenih zemalja kroz aktivnosti koje se bave sjećanjem i istraživanjem povijesnih i suvremenih nedoumica, s posebnim naglaskom na Drugi svjetski rat i dugotrajno naslijeđe koje su nacionalsocijalistička zlodjela ostavila Europi. Na P2P4F-u odvale su se mnoge rasprave, interaktivne radionice, izleti i posjete različitim spomenicima i spomen područjima a sudionici su imali brojne prilike da svojim idejama, pitanjima i mišljenjima doprinesu razradi projektnih tema.

Past2Present4Future dokumentarni video

Jedan od rezultata projekta je dokumentarni video u kojemu mladi dijele svoje doživljaje kulture sjećanja i mišljenja o izazovima komemoracije, odgovarajući na ključna kritička pitanja koja muče nastavnike povijesti, pogotovo ona koja se odnose na povijesni revizionizam i naslijeđe nacionalsocijalizma i Drugog svjetskog rata. Dokumentarni video traje otprilike 20 minuta i prikazuje odgovore sudionika P2P4F projekta na razna pitanja vezana za međuovisnost prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Dokumentarnom videu se može pristupiti na poveznici: <https://hermes.hr/p2p4f>

Teme

- Kultura sjećanja i razmatranje povijesnih i suvremenih dilema;
- Drugi svjetski rat i dugotrajno naslijeđe nacionalsocijalističkih zlodjela u Europi;
- Važnost učenja i proučavanja povijesti za mlade danas.

Kontekst

Mladi čija se mišljenja prikazuju u dokumentarnom filmu dolaze iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Njemačke i Srbije i pripadaju dobnoj skupini osoba od 17 do 25 godina starosti. Njihovo zanimanje za povijest proizlazi iz svjedočenja različitih načina na koje prošlost utječe na sadašnjost, ponajviše u obliku polarizirajućih interpretacija povijesnih događaja, pokušaja povijesnog revizionizma te opće prisutnosti povijesnih narativa u javnom diskursu. Ono što povezuje i prožima P2P4F aktivnosti, tj. posjete spomenicima i rasprave mladih jest pitanje o ulozi koje učenje, poznavanje i razumijevanje povijesti, povijesnih događaja i povijesnih pouka danas ima u životima mladih.

Ciljevi

- Podizanje svijesti i poticanje mladih na dijalog o povezanosti prošlosti, sadašnjosti i budućnosti;
- Poticanje mladih na kritičko razmišljanje o spomenicima, spomen područjima i kulturi sjećanja;
- Promicanje višeperspektivnosti.

Ishodi učenja

Nakon korištenja P2P4F materijala, učenik/učenica će:

- imati bolje razumijevanje načina na koji prošlost utječe na sadašnjost;
- imati veću sposobnost kritičkog promišljanja povijesti, spomenika, metoda sjećanja, povijesnih narativa, polarizacije i revizionizma;
- osnažiti svoje vještine aktivnog slušanja, razgovora s vršnjacima i prezentacije.

Potrebna oprema i materijali

Laptop
Projektor
Zvučnici
Internet/wi-fi
Hamer papir i markeri za grupni rad

Trajanje

---

90 minuta (dvije nastavne jedinice)

Pregled nastavnih aktivnosti (proces)

Uvod (5 minuta)

Najavite učenicima da će gledati dokumentarni video o skupini mladih iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Njemačke i Srbije koji su zajedno posjetili različita spomen područja i muzeje te snimili kratke video snimke o zaboravljenim i kontroverznim spomenicima, raspravljajući o utjecaju koji prošlost ima na sadašnjost, kao i na budućnost. Zamolite ih da zapišu ono što ih je iznenadilo ili što im je bilo zanimljivo za raspravu nakon gledanja.

Gledanje P2P4F dokumentarnog videa (20 minuta)

Prikažite učenicima dokumentarni video: <https://hermes.hr/p2p4f>

Pustite ga u cijelosti, bez prekidanja.

Pregled nastavnih aktivnosti

P2P4F dokumentarni video - rasprava u učionici (20 minuta)

Započnite razgovor s pitanjem: "Je li vam poznata neka od snimaka ili fotografija ili neko od mjesta prikazano u videu? Prepoznajete li koji od prikazanih događaja?" (Primjerice, snimke vezane za "Raspad Jugoslavije" prikazuju bombardiranje Dubrovnika, granatiranje Starog mosta u Mostaru i bombardiranje Beograda od strane NATO-a).

Tražite od učenika da podijele svoje doživljaje - što im je, ako išta, bilo iznenađujuće ili zanimljivo u dokumentarnom videu?

Nastavite voditi razgovor prateći ista pitanja koja su bila postavljena P2P4F sudionicima u dokumentarnom videu:

- (1) Što za tebe znači 'suočavanje s prošlošću'?
- (2) Zašto su povijesni događaji i dalje uzrok današnjih sukoba i polarizacije?
- (3) Što je potrebno da bismo se prestali svaditi oko prošlosti?
- (4) Što mislite, je li važno da mladi uče o povijesti? Ako da, zašto da? Ako ne, zašto ne?

Kraj prvog dijela P2P4F nastavne jedinice (45 minuta)

Pregled druge nastavne aktivnosti

Gledanje Memory Walk videa i kratka rasprava (15 minuta)

Najavite učenicima da će gledati kratki video koji su snimili mladi na temu određenog spomenika i njegove povijesti. Ponudite im pet P2P4F Memory Walk videa i zatražite da odaberu jedan. Popis za reprodukciju nalazi se na poveznici: <https://youtube.com/playlist?list=PLVVZaYhkATqfLFSaVPR35PKIOB8kxFMpN>

Pustite učenicima Memory Walk video koji su odabrali. Pitajte učenike da podijele svoje doživljaje o videu- s kojim izjavama iz videa se slažu a s kojima ne?

Pregled nastavne aktivnosti

Traženje rješenja - grupni rad (25 minuta)

Nasumice podijelite učenike u 6 skupina (najbolje bi bilo četiri učenika po skupini). Svaka skupina treba dobiti hamer papir i markere za pripremu prezentaciju.

Zadatke za grupni rad koji se nalaze na stranicama 6 i 7 isprintajte i izrežite tako da svaka skupina može vidjeti svoj zadatak pred sobom. Dajte učenicima 10 minuta da rasprave o zadatku i da smisle svoje odgovore, tj. rješenja.

Moderirajte prezentaciju rješenja učeničkih skupina (5 minuta po grupi) i omogućite učenicima drugih skupina da postavljaju pitanja, ponude svoja rješenja ili daju komentare.

Izvori

- Past2Present4Future projekt, dokumentacija i videi, koje možete pronaći na mrežnim stranicama projekta: <https://hermes.hr/p2p4f>

Mogućnosti provjere znanja, ocjenjivanja i evaluacije

Grupni rad na rješenjima povijesnih izazova možete evaluirati s obzirom na stupanj ozbiljnosti i kreativnosti Vaših učenika tijekom aktivnosti.

Druga mogućnost za evaluaciju jest zadavanje domaće zadaće o temama koje se spominju u dokumentarnom videu (prijedloge zadaće možete naći na stranici 8) i ocjenjivanje kvalitete nakon predaje.

Zadatak za grupu 1

Jedan od oblika povijesnog revizionizma prepoznaje se u veličanju i prikazivanju ratnih zločinaca iz Drugog svjetskog rata kao nacionalnih heroja ili mučenika, s ciljem njihove rehabilitacije i rehabilitacije njihove ideologije. Kako reagirati na ove inicijative i odgovoriti pojedincima koji ih podržavaju a istovremeno u njima ne izazvati otpor i suprotništvo?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Zadatak za grupu 2

U raspravama o prošlosti neke skupine naglašavaju ili se isključivo obaziru na žrtve njihove nacionalnosti, ne priznajući one događaje u kojima su njihovi sunarodnjaci bili počinitelji. Kako možemo promicati promišljeno gledanje na povijest koje podrazumijeva suočavanje s 'neugodnim' povijesnim činjenicama'?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Zadatak za grupu 3

Ponekad je povijest instrument za poticanje sukoba i podijela koji političke elite koriste kako bi odvratile pozornost sa sadašnjosti (današnjih skandala, nedostatka društveno korisnih politika, itd.). Kako možemo ljude učiniti otpornijima na ovu taktiku 'dimne zavjese'?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Zadatak za grupu 4

U nekim slučajevima nastava povijesti pogoršava sukobe i podijele jer se u školama predaje nepotpun i politički nabijen sadržaj te se koristi zastarjela metodologija koja se fokusira na "štrebanje" datuma i događaja. Kako možemo poboljšati nastavu povijesti, sadržajno i metodološki, na način da potiče razvoj vještina kritičkog razmišljanja kod svojih učenika?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Zadatak za grupu 5

"Mi protiv njih" način razmišljanja postoji i danas. Bilo da su to, npr. "Srbi protiv Hrvata" ili "Nijemci protiv imigranata/izbjeglica" i sl., princip je isti: veliča se skupina kojoj pripadamo dok se tuđa omražuje i dehumanizira. Što možemo učiniti da bismo pobudili empatiju i razumijevanje kod suprotstavljenih grupa i probili (društvene i kontaktne) barijere između njih?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Zadatak za grupu 6

Prvi simptomi ili znakovi rasizma, antisemitizma, antiromizma, islamofobije, slavofobije, homofobije pojavljuju se u govoru. Sloboda govora važno je ljudsko pravo i demokratska vrijednost, ali ne ako se pretvori u širenje mržnje. Kako reagirati na govor mržnje, predrasude, stereotipe i slogane sa složenom poviješću (npr. "Za dom spremni") a istovremeno ne cenzurirati one koji ih dijele?

Smislite 5 različitih aktivnosti/inicijativa/odgovora (s gledišta pojedinca ili društvene skupine)

Ideje za domaću zadaću

Na ovoj stranici nalaze se dva prijedloga domaće zadaće kojima je cilj potaknuti radoznalost učenika i razviti njihove vještina istraživanja. Oba zadatka mogu se odraditi pojedinačno, u paru ili u manjoj grupi. Formulacija na kartici sa zadatkom od učenika traži pisanje kratkog povijesnog uvida, ali nastavnici od učenika mogu zatražiti i da napišu duži esej i/ili pripreme kakvu prezentaciju.

Zadatak 1

Obiteljska povijest ili obiteljska tajna?

Postoji li tebi poznata, ili možda 'tajna', skrivena priča u tvojoj obitelji koja je vezana za povijest Drugog svjetskog rata? Na koji je način tvoja obitelj zahvaćena događajima Drugog svjetskog rata? Ako ti je poznata, kada si prvi put čuo/la za nju? Ako ju otkriš po prvi put - zašto misliš da nisi prije čuo/la za nju?

Istraži obiteljsku povijest uz pomoć roditelja, baka i djedova, pomoću obiteljskog foto albuma ili u gradskom arhivu, ako je moguće.

Priloži skeniranu fotografiju (osobe, mjesta, i sl.) kratkom tekstu od najviše 300 riječi koji ju pobliže opisuje.

Zadatak 2

Tad i sad: Sjećaju li se mjesta?

Naši rodni gradovi, kao i bilo koji drugi gradovi u kojima živimo, imaju svoja spomen mjesta za događaje Drugog svjetskog rata. Istraži više ili manje poznati događaj iz Drugog svjetskog rata (npr. prosvjed, čin otpora, mjesto ratnog zločina i sl.) i pronađi arhivsku fotografiju mjesta na kojem se dogodio (zabilježi podatke o izvoru arhivske snimke) a zatim otidi na mjesto sa slike i fotografiraj kako ono DANAS izgleda.

Postoji li kakva spomen ploča, spomenik, ili bilo kakva oznaka koja govori o povijesti tog mjesta? (Ako ne, što misliš zašto ne postoji?)

Te dvije fotografije (tadašnju i sadašnju) priloži kratkom tekstu od najviše 300 riječi koji ih pobliže opisuje.